

Bund der Freien
Waldorfschulen

21 запитання щодо Вальдорф- ських шкіл

У центрі уваги

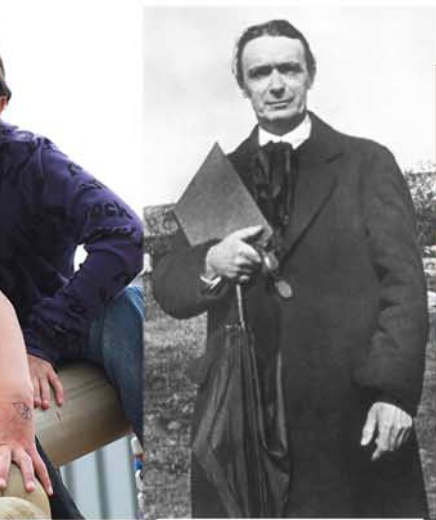
UKR

21 запитання щодо Валь- дорфських шкіл

1 | Яких дітей приймають до Вальдорфських шкіл?

Вальдорфські школи (подекуди їх називають Школами Рудольфа Штайнера) принципово відкриті для усіх дітей, незалежно від віросповідання, етнічного походження, світогляду і доходу батьків. Після ґрунтовних інформаційних зустрічей з батьками із кожною дитиною відбувається індивідуальна співбесіда. Педагоги намагаються сформувати спільноту класу у найбільш гармонійний спосіб. Зазвичай бажаних потрапити до Вальдорфських шкіл більше, аніж наявних місць, тому, на жаль, ніхто не може дати гарантію, що місць вистачить для усіх. Протягом навчання з різних причин можуть відбуватись зміни у складі колективу класу, а тому потрапити до Вальдорфської школи можна також протягом інших років навчання.

2 | Чим Вальдорфські школи відрізняються від інших шкіл?

Вальдорфські школи прагнуть розвивати рівною мірою інтелектуальні, творчі, художні, практичні й соціальні здібності дітей та підлітків. Починаючи з першого року навчання, вальдорфські учні зазвичай вивчають дві іноземні мови. Хлопчики та дівчатка разом в'яжуть, шують, виготовляють одягу на уроках рукоділля, пиляють, працюють молотком, виготовляють предмети ужитку на уроках праці (ремесла). У 8 і 12 класах учні ставлять серйозні вистави, а також у рамках своєї курсової роботи (проєкту) протягом року вони у теорії і на практиці працюють із певною, обраною ними темою. Садибництво та евритмія (особливий предмет Вальдорфських шкіл) є невід'ємними складовими їхньої освітньої програми.

3 | Хто такий Рудольф Штайнер? Який його зв'язок з вальдорфською педагогікою?

Рудольф Штайнер – засновник вальдорфської педагогіки. У 1919 році Еміль Мольт, власник дійсної на той час сигаретної фабрики «Вальдорф Асторія», спільно з Р. Штайнером заснували першу Вальдорфську школу у Штутгарті (Німеччина). Зміст і методи вальдорфської педагогіки ґрунтуються на знаннях Рудольфа Штайнера про закономірності розвитку дітей та підлітків. Сьогодні Центр педагогічних досліджень при Асоціації незалежних Вальдорфських шкіл Німеччини несе відповідальність за постійне оновлення та подальший розвиток освітніх програм Вальдорфських шкіл. Поряд з педагогікою Рудольф Штайнер досліджував й інші сфери людського буття – біодинамічне сільське господарство, медицину, мистецтво тощо – використовуючи методи духовної науки, яку він назвав «антропософія».

4 | Чи повинна дитина мати художні таланти, щоб її прийняли до Вальдорфської школи?

Ні, Вальдорфська школа відкрита для дітей з найрізноманітнішими талантами й здібностями. Нові дослідження мозку переконливо свідчать про те, що завдяки заняттям різними видами мистецтва діти і молодь набувають багато компетенцій, які виходять далеко за рамки їхньої безпосередньої діяльності. Коли вальдорфські діти займаються живописом, графікою, ліпленням або грають на музичних інструментах, перш за все відбувається навчання диференційованому сприйняттю, а також розкриття їхнього творчого потенціалу. При цьому, звісно, враховуються таланти кожного окремого учня/учениці. Вальдорфські вчителі прагнуть збалансовано розвивати особистість учня/учениці: його/її інтелект, творчі здібності та самостійність.

5 | Чи правда, що до Вальдорфської школи здебільшого йдуть діти із труднощами у навчанні?

Ні. У Вальдорфській школі вчаться діти з усіма рівнями здібностей, як і в звичайних державних школах, однак тут поряд з інтелектуальними рівною мірою розвивають також соціальні, ремісничі й художні здібності. Індивідуальний супровід дітей, які потребують спеціальної допомоги — важлива частина вальдорфської педагогіки, реалізується або у школі, яка має для цього можливості (працює за концепцією інклюзивного навчання), або в лікувально-педагогічних закладах для дітей з особливими потребами.

6 | Чи правда, що у Вальдорфських школах немає оцінок, і ніхто не залишається на другий рік?

Хоча Вальдорфські школи відмовляються від оцінок у початковій і середній школах, роботи учнів, звичайно ж, оцінюються. Замість балів вдаються до індивідуального оцінювання (відгуків, характеристик), у якому педагоги рівною мірою враховують особистісний розвиток і прогрес у навчанні своїх учнів. Таким чином, значення має не тільки рівень знань, а й загальний розвиток учня/учениці протягом певного відрізка часу. Наприкінці середньої школи за рішенням педагогічної колегії учні можуть отримувати бальне оцінювання, яке супроводжується відгуком вчителя/вчительки щодо індивідуального поступу, як було зазначено вище. Вальдорфські учні вчаться від 1 до 12 класу у стабільній спільноті свого класу, незалежно від кінцевої мети одержуваної ними шкільної освіти. Нікого на цьому шляху не залишають на другий рік.

7 | Без оцінок і другорічників – чи є у дітей взагалі стимул вчитися?

Оскільки вальдорфська педагогіка дуже орієнтована на практику і співзвучна віковим етапам розвитку учнів, така проблема виникає доволі рідко. Діти та підлітки розвивають особисту ініціативу не через зовнішній тиск, зумовлений необхідністю досягати хороших результатів, а з огляду на живий інтерес і душевне піднесення завдяки різнобічному змісту навчання. Цим опікується вчитель/вчителька, які роблять це творчо, не втрачаючи зв'язку з життям. Таким чином, навчання орієнтується на особистий досвід дітей і пов'язане з їхніми власними переживаннями. Вальдорфські вчителі готуються до цієї вимогливої педагогічної діяльності у вищих педагогічних закладах освіти і на спеціальних вальдорфських семінарах.

8 | Чи не займається вальдорфська педагогіка імітацією якогось щасливого світу? Чи зможуть школярі пізніше впоратися з «жорсткою реальністю»?

Практика показує, що саме вальдорфські учні особливо високо цінуються у навчальних закладах, до яких вони потім вступають. У школі, яка зосереджена не тільки на розвиток інтелектуальних здібностей, такі ключові компетенції як креативність, здатність працювати у команді і мислити процесуально розвиваються з першого шкільного дня. Численні статистичні дослідження щодо випускників Вальдорфських шкіл показують, що вальдорфські учні успішні в усіх видах навчальної та професійної діяльності.

9 | Які сертифікати щодо здобуття освіти можна отримати у Вальдорфській школі?

У Вальдорфській школі можна отримати звичайні державні свідоцтва про закінчення закладу загальної середньої освіти у відповідності до законодавчої системи країни чи регіону (землі). В Німецьких Вальдорфських школах по закінченню учні отримують Hauptschulabschluss (сертифікат про отримання базової середньої освіти), Realschulabschluss (сертифікат про отримання повної загальної середньої освіти), Abitur (сертифікат для вступу в заклади вищої освіти), а також Fachhochschulreife (сертифікат щодо отримання кваліфікації в професійному коледжі). Багато Вальдорфських шкіл по закінченню 12 класу (деякі по закінченню 11 класу) видають власний шкільний атестат, який дає можливість учням, разом з предметами, за якими передбачені державні іспити, презентувати також інші компетенції, отримані ними протягом навчання в школі. У деяких Вальдорфських школах існує 13 клас, мета якого саме підготовка до Abitur або ж отримання Fachhochschulreife.

10 | Чи дорого коштує навчання у Вальдорфській школі?

Принцип Вальдорфської школи — не відмовляти жодній дитині з фінансових причин. Але оскільки дотації приватним школам нижче, ніж муніципальним, Вальдорфські школи змушені брати з батьків плату за навчання дітей — хоча, і це доведено, вони краще ведуть господарську діяльність, ніж школи, які фінансує муніципалітет. Щоб зробити доступ до школи можливим усім дітям, вчителі та батьки формують групи, які в кожній школі функціонують по-різному, та працюють над тим, щоб збалансувати різні фінансові можливості сімей.

11 | Вальдорфські школи називаються «вільними школами». Чи означає це, що в них діти виховуються антиавторитарними методами?

Поняття «вільні школи» не означає, що не існує жодних правил. Це означає, що такі школи мають широку педагогічну автономію. У початковій школі вальдорфські вчителі вибудовують стосунки зі своїми учнями на основі «авторитету з любов'ю». Діти шукають свої межі. І тільки коли ці межі визначені дорослими, діти відчують себе у безпеці та мають можливість пізнати себе як самостійну особистість. З плином шкільних років стосунки вчителя і учнів стають більш схожими на всебічне партнерство у навчанні.

12 | Чому перших вісім шкільних років із дітьми (по можливості) залишається один класний вчитель/вчителька?

Сучасною наукою вже доведено той факт, що найважливішою складовою ефективного навчального процесу є довірливі людські стосунки. У спільноті, сформованій на основі стабільності й ритму, діти розкриваються природним чином, ростуть фізично і психічно здоровими. Щоб бути для них надійною опорою у цьому процесі, вальдорфський шкільний вчитель/вчителька супроводжує «свій» клас по можливості від 6 до 8 років поспіль і щоранку, як мінімум перші дві години, викладає дітям. Предмети формують «епохи» (викладаються вчителем/вчителькою протягом кількох тижнів), які, змінюючи одна одну, дають можливість встановлювати різноманітні міждисциплінарні зв'язки. При цьому він/вона дуже добре знає своїх учнів і може враховувати їхні індивідуальні сильні й слабкі сторони.

13 | Що означає «викладання епохами»?

Протягом перших двох годин шкільного дня кілька тижнів поспіль учні інтенсивно працюють з одним з предметів. Так, наприклад, три тижні підряд у школярів щоранку дві години математики, або географії, або мови, або історії тощо. Через декілька тижнів зміст епохи змінюється, й учні активно заглиблюються в інший предмет. Базові навички, такі як арифметика і письмо, учні відпрацьовують на додаткових уроках протягом навчального тижня. Після головного уроку епохи вчителі-предметники викладають іноземні мови, євритмію, релігію (у Вальдорфських школах України дисципліна «Релігія» не викладається. — Прим. ред.), музику, ремесла, мистецтва, фізичну культуру.

14 | Чи здатний один учитель/вчителька мати достатню кваліфікацію, щоб викладати усі предмети?

Класні вчителі у Вальдорфській школі дійсно охоплюють великий спектр предметів. Вони отримують для цього спеціальну освіту на стаціонарних курсах чи курсах післядипломної педагогічної освіти, організованих Асоціаціями Вальдорфських шкіл, чи в університетах, які мають у програмі відповідну педагогічну підготовку. До класних вчителів, вчителів-предметників, вчителів старших класів є однакова вимога – їхня освіта повинна бути як мінімум рівнозначною державній. У початкових і середніх класах головним завданням усього процесу навчання є не просто передача знань – важливо також дати можливість учням встановити живий, насичений власним досвідом зв'язок з навчальним матеріалом. Таким чином, навчання може бути цікавим протягом усього життя.

15 | Як старшокласників готують до вибору професії?

У старших класах молодим людям усі предмети викладають вчителі з академічною або професійною освітою. Засвоєні протягом усього навчання у школі практичні знання доповнюються, починаючи з 8 класу, різноманітними практиками: на сільськогосподарській, лісовій, топографічній, виробничій, соціальній практиках учні отримують досвід практичної діяльності, що пов'язана з реальним життям. Мета такої практики не пошук подальшої кар'єри у тій чи іншій сферах, а, що найважливіше, набуття соціальних компетенцій в діяльності у зовнішньому світі. Деякі Вальдорфські школи надають можливість учням отримати разом із атестатом про закінчення школи сертифікат про отримання професії. Іншою формою представлення набутих у старшій школі (9-12 класи) теоретичних знань та практичних навичок є так зване портфоліо, яке випускник/випусниця Вальдорфської школи можуть представити майбутнім роботодавцям.

16 | Чи не страждає підготовка до іспитів через велику кількість практичних занять, театральних постановок і ремісничих майстерень?

Так, така діяльність разом із вимогами навчальних програм дійсно створюють подвійне навантаження на учнів. Однак, досвід показує, що результати іспитів через це не страждають. Результати підсумкового оцінювання випускників Вальдорфських шкіл в цілому на тому ж рівні, що й учнів державних шкіл.

17 | Чи прищеплюється учням Вальдорфських шкіл певний світогляд?

Розроблена Рудольфом Штайнером антропософія надає вчителям допомогу у пізнанні, але вона ніколи не стає предметом навчання учнів в школі. Оскільки Вальдорфська школа є міжконфесійною, то, перш за все, батьки вирішують, уроки якої релігії відвідуватиме їхня дитина, а пізніше молоді люди приймають таке рішення самі.

18 | Що собою являє урок евритмії?

Евритмія (дослівно: хороший, гарний ритм) — це мистецтво руху, яке викладають в усіх класах Вальдорфської школи. На відміну від пантоміми, гімнастичних або танцювальних видів руху, які можуть творитися вільно, в евритмії для кожної фонемі і кожного звуку є конкретний жест — у такий спосіб мова і музика стають видимими. У мовній евритмії, наприклад, відтворюють фонемі, які звучать у тому чи іншому вірші, у звуковій евритмії — те, що відбувається у музичних інтервалах музичного твору. Заняття евритмією гармонізують координацію рухів, відчуття простору, здатність рухатись в групі з іншими, рухатись під музику чи у супроводі поезії або ж прозового твору. Евритмія надає можливість кожному проявити свої індивідуальні якості та відчуття себе частиною спільноти.

19 | Яке місце у Вальдорфській школі відводиться природничим наукам?

З четвертого по восьмий класи основний метод викладання біології, фізики та хімії є спостереження того чи іншого природного феномену, самостійне дослідження й відкриття закономірностей та законів природи. Починаючи з дев'ятого класу, учні занурюються в абстрактні поняття та теоретичні моделі, знайомляться із сучасними концепціями природничих наук. При цьому навчання продовжує бути відкритим, дослідницьким процесом, заснованим на власних дослідженнях і висновках учнів. Дослідження PISA з природничих наук, що проводилось в Австрії, підтвердило, що вальдорфські учні мали рівень знань з природничих наук набагато вищий за середньо-статистичний показник. Зазначається, що таких показників було досягнуто завдяки феноменологічному методу навчання учнів, який було рекомендовано як взірць для інших шкіл.

20 | Яке місце у Вальдорфській школі відводиться цифровим медіа?

Медіа-освіта є невід'ємною частиною Вальдорфської шкільної програми. У початковій школі відбувається «непряма медіа-освіта»: діти молодшого шкільного віку досліджують світ усім спектром своїх чуттів, взаємодіють із зовнішнім світом активно й творчо, використовуючи різноманітні матеріали. Вони розвивають здатність самостійного мислення й судження, що є необхідною передумовою для використання цифрових медіа продуктів. Поступово, крок за кроком діти отримують досвід роботи з аналоговими медіа. Окрім практичного використання новітніх технологій, важливим є розуміння технологічних основ і функціонування Інтернету, яке в старшій школі актуалізується у формі дослідження глобальних наслідків впливу цих технологій на соціальні процеси в цілому. У такий спосіб використання цифрових технологій стає свідомим і відповідальним.

21 | Що робити, якщо моя родина переїжджає?

В Німеччині Вальдорфські школи досяжні практично в кожному регіоні: на сьогодні (червень 2022 року) існує 255 шкіл, при цьому щороку відкриваються нові школи. На сторінці Асоціації Вільних Вальдорфських шкіл Німеччини (waldorfschule.de) можна знайти школу, найближчу до місця вашого проживання. Кожна Вальдорфська школа намагається прийняти до себе вальдорфських учня /ученицю, які переїхали в інше місце. Перехід з державної школи або до неї, звичайно, викличе якесь перелаштування, що є природнім процесом. У разі, якщо ви переїжджаєте за кордон: у світі існує — з явною тенденцією зростання — більш як 1200 Вальдорфських шкіл. Таким чином, Вальдорфські школи є найбільшим міжконфесійним і недержавним освітнім рухом у світі.

На завершення

У цій презентації було зроблено спробу відповісти на найчастіші запитання про Вальдорфські школи (Школи Рудольфа Штайнера) у чіткій та стислій формі. Зрозуміло, що у такий спосіб не можна вичерпно розглянути кожну тему. Детальну інформацію про Вальдорфські школи можна знайти за адресою: www.waldorfschule.de.

Література:

- Dirk Randoll / Jürgen Peters (eds.): "Wir waren auf der Waldorfschule". Ehemalige als Experten in eigener Sache (Випускники як експерти у своїй справі), Beltz Juventa, Weinheim 2021
  - Henning Kullak-Ublick: Jedes Kind ein Könnler - Fragen und Antworten zur Waldorfpädagogik (Запитання та відповіді про вальдорфську педагогіку), Verlag Freies Geistesleben, Stuttgart 2017
  - Brochure Fürs Leben lernen (Навчатися для життя) - Information about the Waldorf School
  - Documentation from Waldorf Teacher Education: Contents, Goals, Perspectives (in German)
  - Reader Medienpädagogik an Waldorfschulen (Медіа освіта у Вальдорфських школах)
  - Reader Medienkompass für Lehrer:innen (Медіа компас для вчителів) (Struwwelpeter 2.0 - Media Literacy and Waldorf Education)
  - Reader Medienkompass für Eltern (Медіа компас для батьків) (Struwwelpeter 2.1 - An Orientation Guide on the Way to Media Literacy)
  - Різні випуски серії Blickpunkt, особливо Blickpunkt 14: Вальдорфська педагогіка в міграційному суспільстві
- Усі публікації можна знайти на сайті: waldorfschule.de/about-us/print-media або замовити на сайті: waldorfschule-shop.de

Blickpunkt ist eine Publikation, die in unregelmäßigen Abständen kurz und knapp über Waldorfschulen und Waldorfpädagogik Auskunft gibt.

Bisher erschienen:

Blickpunkt 1: Was bedeutet Waldorfschule? Eine Orientierung

Blickpunkt 2: Die Wissenschaftlichkeit der Lehrerbildung an Waldorfschulen

Blickpunkt 3: Lehrerbildung an Hochschulen und Seminaren im Bund der Freien Waldorfschulen

Blickpunkt 4: Waldorflehrer werden – Bildung fürs Leben

Blickpunkt 5: Prüfungen und Abschlüsse an Waldorfschulen

Blickpunkt 6: Erlebnispädagogik und Waldorfschulen – mit allen Sinnen Mensch werden

Blickpunkt 7: 21 Fragen – oder was Sie schon immer über die Waldorfschule wissen wollten ...

Blickpunkt 8: Waldorfpädagogik und Inklusion

Blickpunkt 9: Sieben Kernforderungen an die Bildungspolitik

Blickpunkt 10: Salutogenese – gesundheitsfördernde Erziehung an Waldorfschulen

Blickpunkt 11: Eltern an der Waldorfschule

Blickpunkt 12: Waldorfpädagogik und digitale Medien

Blickpunkt 13: Freunde der Erziehungskunst

Blickpunkt 14: Waldorfpädagogik in der Migrationsgesellschaft

“Perspective” available in English:

Perspectives 1: Steiner/Waldorf Education – A Short Guide

Perspectives 7: 21 Question about Waldorf schools

Perspectives 14: Steiner/Waldorf Education in a Migration Society

“Enfoque” disponible en Español:

Enfoque 7: 21 Preguntas dirigidas a la Escuela Waldorf

Enfoque 14: Waldorfpädagogik en una sociedad migratoria

“У центрі ваги” українською мовою:

21 запитання щодо Вальдорфських шкіл

“В фокусе” на русском:

21 вопрос о вальдорфских школах

Видавець: Федерація незалежних Вальдорфських шкіл (Bund der Freien Waldorfschulen)

Преса та зв'язки з громадськістю

Відповідальні особи: Henning Kullak-Ublick, Nele Auschra

Адреса: Potsdamer Straße 86, 10785 Berlin

Телефон: 030.577113340

pr@waldorfschule.de, waldorfschule.de

facebook.com/waldorfschule, instagram.com/waldorfschule

Дата: липень 2022

Редагування: Henning Kullak-Ublick, Nele Auschra

Дизайн: lierl.de / Фотографії: lottefischer.de

Переклад: Олена Мезенцева

Замовлення за адресою: waldorfschule-shop.de

English

Español

українська

Русский

